

16.01 |

NIEDZIELA, GODZ. 18.00, SALA GŁÓWNA

Mesjasz

Justin Doyle – dyrygent

Julia Doyle – sopran

Tim Mead – kontratenor

Thomas Hobbs – tenor

Johannes Weisser – bas

RIAS Kammerchor

Wrocławska Orkiestra Barokowa

Program

Georg Friedrich Händel (1685–1759)

Mesjasz – oratorium HWV 56

I część

[55']

II część

III część

[80']

Tim Mead, fot. Andy Staples

Oratorium *Mesjasz* Georga Friedricha Händla należy do największych arcydzieł muzycznych sztuki baroku. Choć jego autor był Niemcem, to wielką sławę i uznanie zdobył w Anglii, dokąd wyjechał na stałe w wieku dwudziestu siedmiu lat w 1712 roku. Od momentu prawykonania w 1742 roku w Dublinie *Mesjasz* nigdy nie stracił na popularności. W Narodowym Forum Muzyki utwór ten zabrzmiał pod dyrekcją Justina Doyle'a.

W Anglii rozgłos przyniosły Händlowi opery. W lutym 1711 roku ogromny sukces odniósł w Londynie jego *Rinaldo*. Równym powodzeniem cieszyły się następane tytuły: *Il Pastor Fido* (*Wierny pasterz*, 1712), *Teseo* (*Tezeusz*, 1713) oraz *Amadigi* (1715). Pozycję kompozytora ugruntowało przyznanie mu stanowiska kompozytora dworu angielskiego z dość wysoką pensją wynoszącą 200 funtów rocznie. Kwota ta prędko uległa podwojeniu, dodatkowo artysta otrzymywał też 200 funtów za uczenie królewskich dzieci. Jednak opery włoskie pomału wychodziły z mody ze względu na niezrozumiały język. W 1728 roku wystawiono *The Beggar's Opera* (*Opera żebracza*) Johna Gay'a i Johanna Christopha Pepuscha. W tym wykonywanym po angielsku i cieszącym się ogromną popularnością dziele w sposób obcesowy wyśmiano pretensjonalność włoskiej opery. Wtedy Händel wpadł na pomysł pisania utworów chóralnych po angielsku, czym zaskarbił sobie życzliwość zarówno wykonawców, jak i odbiorców. Jego oratoria są pozbawionymi akcji scenicznej odpowiednikami oper. Pierwszym jego tego typu dziełem (i w ogóle pierwszym oratorium po angielsku!) było *Esther* (1732), a kilka lat po nim Händel skomponował kolejne: *Deborah*, *Athalia*, *Saul* oraz *Israel in Egypt* (*Izrael w Egipcie*). W 1741 roku twórca całkowicie zarzucił pisanie oper, a w listopadzie wyjechał na koncerty do Dublinia. Jednak już wcześniej ukończył w Londynie dzieło, które uważa się powszechnie za jego opus magnum: *Mesjasza*. Tekst napisał dla niego bogaty właściciel ziemski i mecenas sztuki Charles Jennens, z którym kompozytor współpracował już przy trzech oratoriach. Praca nad tym utworem była ekspresowa. Händel rozpoczął ją 22 sierpnia, a ukończył już 14 września. Wielu komentatorów widziało w tym rezultat boskiego natchnienia, jednak Jennens nie krył się z opinią, że kompozytor co prawda napisał dzieło szybko, ale notował je bardzo niedbale. Z tego też powodu ich relacje pozostały napięte. Prawykonanie nowego dzieła odbyło się 13 kwietnia 1742 roku w położonej na Fishamble Street Great Music Hall. Zainteresowanie *Mesjaszem* było ogromne, wysłuchało go około siedmiuset osób. Aby pomieścić tylu gości na sali, mężczyznom poproszono o niezabieranie szabel, kobiety natomiast o wcześniejsze zdjęcie obręczy w sukniach. Tego oszałamiającego sukcesu nie udało się powtórzyć w Londynie, gdzie oratorium wykonano w Covent Garden 23 marca 1743 roku. Z tego powodu Händel zrezygnował z trzech ostatnich z sześciu wykonań. Przerwa w wykonywaniu tego dzieła nie trwała jednak długo i po raz kolejny zabrzmiało ono już dwa lata później. Z tej okazji namawiany przez Jennensa kompozytor wprowadził do partytury szereg poprawek, które jednak nie usatysfakcjonowały librecisty. Narzekał on, że oratorium jest dużo słabsze niż mogłoby być!

Mesjasz składa się z trzech części. Treścią pierwszą, złożoną z pięciu scen, jest nadejście Zbawiciela. W drugiej, ukonstytuowanej z siedmiu scen, poznajemy historię jego życia, śmierci i zmartwychwstania, natomiast trzecia, zawierająca cztery sceny, jest zapowiedzią zbawienia całej ludzkości. Oratorium kończy się triumfalnie, w jasnej tonacji D-dur. Wiele jest tu odcinków niezmiernie efektownych i mocno zapadających w pamięć słuchacza. W arii *The trumpet shall sound*, anonsującej Sąd Ostateczny, basowi towarzyszy trąbka, w przeznaczonej dla tego głosu *Why do the nations so furiously rage together* akompaniament oparty jest na szybkich powtórzeniach dźwięków, gwałtownych skokach interwałowych i melizmatach na słowie *rage* (szaleć). W innym miejscu słowom opowiadającym o zmartwychwstaniu towarzyszy wznosząca melodia głosu solowego. Najbardziej znanym fragmentem oratorium jest wieńczący drugą jego część chór *Alleluja*. Kontrast pomiędzy zawołaniami chóru i epizodami utrzymanymi w technice imitacyjnej utrzymują uwagę słuchaczy w napięciu. Anglicy zwykli wstawać podczas wykonywania tej części. Utrzymuje się, że podczas pierwszego londyńskiego wykonania uczynił tak król Jerzy II, co zmusiło do poderwania się także wszystkich obecnych. Nie ma jednak żadnych dowodów na to, że władca był obecny na tym wydarzeniu, ani że kiedykolwiek wysłuchał tego dzieła. Pierwsza wzmianka o tym, iż publiczność słucha tego chóru na stojąco pochodzi z listu z 1756 roku.

Kompozytor w swoich utworach proponował słuchaczom efektowne i niekonwencjonalne jak na tamte czasy fuzje stylistyczne. Ostra rytmika wskazuje na inspiracje muzyką taneczną; z fragmentami tymi sąsiadują jednak kunsztowne odcinki polifoniczne. Komunikatywna, pełna życia, efektowna i optymistyczna muzyka *Mesjasza* sprawia, że dzieło to nadal cieszy się ogromną popularnością.

Oskar Łapeta

Organizator:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

